

Artikel 15 Kennisgeving van de schade en vertraging

- Lid 1 Schade of verlies uiterlijk zichtbaar
- Lid 2 Schade of verlies niet uiterlijk zichtbaar
- Lid 3 Vertraging

Artikel 15 lid 1 – Schade of verlies uiterlijk zichtbaar

Kennisgeving van schade in het algemeen

Het is een bekende misvatting dat wanneer de ladingbelanghebbende bij uiterlijk zichtbare schade niet direct of bij niet uiterlijk zichtbare schade niet binnen een korte termijn de vervoerder in kennis stelt van die schade, hij zijn claimrecht kwijt zou zijn.

Niets is minder waar. Het enige wat in art. 15 staat is een algemeen principe van vervoerrecht: de vervoerder wordt altijd geacht de goederen in goede staat af te leveren. De ladingbelanghebbende moet altijd bewijzen ‘Goed erin, slecht eruit’, ofwel dat de goederen in gezonde, goede staat aan de vervoerder ten vervoer zijn meegegeven en dat zij bij aflevering beschadigd waren of dat er een tekort was.

Alleen bij het luchtvervoer leidt een niet tijdig protest (binnen twee weken) bij schade aan de goederen tot verval van het vorderingsrecht (art. 31 Verdrag van Montreal; art. 8:1834 BW). Datzelfde geldt in geval van vertraging bij internationaal wegvervoer: zie bij art. 15 lid 3 ‘Anders bij CMR’.

In art. 15 is dus dat algemene beginsel vastgelegd dat degene die schade heeft geleden, deze schade moet bewijzen. Dit beginsel werd door de wetgever van Boek 8 BW zo vanzelfsprekend geacht dat er niet eens een apart wetsartikel aan gewijd is. Zulks in tegenstelling tot de CMR waar het in uitgebreide bewoordingen is vastgelegd in art. 30 lid 1 en lid 2 CMR.

Indien de geadresseerde bij aflevering van de goederen nalaat een voorbehoud omtrent eventuele schade of verlies te maken, wordt de vervoerder *geacht* de goederen zonder schade of een tekort te hebben afgeleverd. Dit is een bewijsvermoeden ten gunste van de vervoerder. Maar dit vermoeden kan door de claimgerechtigde (zie bij art. 16 ‘Vorderingsrecht’) weerlegd worden door alsnog te bewijzen dat de goederen wèl met schade of een tekort waren afgeleverd. Dit bewijs omtrent schade of een manco is natuurlijk veel eenvoudiger te leveren als de claimgerechtigde kan aantonen dat er bij aflevering een schriftelijk voorbehoud omtrent die schade of dat tekort is gemaakt. De vervoerder kan dan immers moeilijk volhouden – en als hij dit doet zal hij het moeten bewijzen – dat de schade of het tekort niet is ontstaan tijdens de periode dat de vervoerder voor de vervoerde goederen aansprakelijk

Artikel 15

was. Meestal betekent dat in de praktijk dat de vervoerder bewijst dat de schade of het tekort pas na aflevering van de goederen is ontstaan.

Nogmaals, maakt de geadresseerde niet binnen de gestelde termijn een schriftelijk voorbehoud dan is daarmee de vordering tot schadevergoeding niet vervallen of verjaard. Een dergelijk beding zou trouwens ook nietig zijn omdat het in strijd is met de artikelen 8:1095, 8:1700 en 8:1711 BW.

De claimgerechtigde zal dus altijd zijn schade moeten stellen en bewijzen, zij het dat dit bewijs eenvoudiger wordt als er zo spoedig mogelijk een schriftelijk voorbehoud is gemaakt.

In elk geval moet de claimgerechtigde er aan denken dat zijn vordering na één jaar verjaart, zie art. 28 lid 1 'Verjaringstermijn één jaar'. En hoe later hij de schade bij aflevering probeert te bewijzen, des te moeilijker het hem zal vallen.

Geen plaats voor art. 6:89 BW

Art. 6:89 BW bepaalt dat in geval van gebrek in de prestatie (naar het vervoer vertaald: een ladingschade) de schuldeiser (de ladingbelanghebbende) binnen een redelijke tijd moet protesteren (de vervoerder in kennis stellen dat er ladingschade is). Doet hij dat niet, dan is zijn recht om schadevergoeding te vorderen vervallen (de ladingvordering is vervallen).

Dit beroep op rechtsverlies door niet tijdig te protesteren, zoals geformuleerd in het droge recht (art. 6:89 BW) hoort niet thuis bij vervoerzaken. Immers, in art. 15 wordt precies vastgelegd wat de gevolgen zijn als de ladingbelanghebbende niet tijdig kennis geeft aan de vervoerder dat er ladingschade is, namelijk dan wordt de vervoerder geacht de goederen 'in gezonde staat' te hebben afgeleverd. De ladingbelanghebbende moet alsnog bewijzen dat de goederen 'in slechte staat' zijn afgeleverd. Kortom, het niet tijdig kennisgeven van de schade – in feite niet tijdig protesteren dat er een gebrek is in de prestatie – is op grond van art. 15 en evenzeer op grond van de algemene beginselen van het vervoerrecht in strijd met de dwingendrechtelijke bewijslastverdeling bij ladingschade; zie ook bij art. 3 'Dwingend recht'.

Daar komt nog bij dat dit algemene beginsel van verbintenissenrecht uit Boek 6 BW het verjaringssysteem uit Boek 8 BW geheel doorkruist.¹ Derhalve verliest de ladingbelanghebbende niet zijn vorderingsrecht als hij niet binnen enkele

¹ De Hoge Raad laat het verjaringssysteem van Boek 8 BW als *lex specialis* prevaleren boven het verjaringssysteem van Boek 6 en Boek 3 BW in Hoge Raad 15 juni 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA1414, NJ 2007, 621 m. nt. K.F. Haak, S&S 2007, 95 'Zwartemeer'.

weken bij de vervoerder protesteert en hem in kennis stelt van de ladingschade.¹ Overigens speelt dit probleem niet erg in de praktijk nu de meeste ladingbelanghebbenden vrijwel direct de vervoerder in kennis stellen van het feit dat de goederen beschadigd of verloren zijn.

*Schade of verlies
uiterlijk
zichtbaar*

In veel gevallen zal de schade uiterlijk zichtbaar zijn; dat geldt eveneens voor verlies van de goederen want dan gaat het om een tekort (manco) van het aantal geladen dozen of het ontbreken van een pallet of iets dergelijks. In dat geval dient die geadresseerde direct actie ondernemen en een schriftelijk voorbehoud met betrekking tot die schade of dat tekort maken, daarbij zo goed mogelijk aangevend wat de geconstateerde schade of hoeveel het tekort omvat.

Het lijkt mij aan te raden om direct een paar digitale foto's te maken en deze mee te zenden met het schriftelijk voorbehoud.

*Schriftelijk
voorbehoud*

Het schriftelijk voorbehoud kan zijn een apart opgestelde brief of beter een fax of e-mailbericht² en bij die e-mail een paar digitale foto's gevoegd die de schade laten zien. Maar wellicht nog beter dan een fax of e-mail is een door de geadresseerde geparafeerde aantekening op de vrachtbrief, dat wil zeggen het bewijs van aflevering dat bestemd is voor de vervoerder. En vervolgens de e-mail met digitale foto's van de schade nazenden. Het wordt dan voor de vervoerder wel heel moeilijk te bewijzen dat de goederen toch in dezelfde staat zijn afgeleverd als waarin hij deze heeft ontvangen. Let op, met name met betrekking tot een tekort aan dozen die door de vervoerder in een gesloten container zijn meegenomen, moet de claimgerechtigde eerst bewijzen dat het aantal dozen zoals vermeld op de vrachtbrief daadwerkelijk in die container zat ('goed erin') en vervolgens moet hij bewijzen dat er bij aflevering een tekort aan dozen was ('slecht eruit').

Art. 15 schept alleen een bewijsvermoeden ten gunste van de vervoerder van 'goed eruit'. Dat schriftelijk voorbehoud van de geadresseerde ontkracht dat bewijsvermoeden en bewijst in eerste instantie 'slecht eruit'. De vervoerder mag dan nog tegenbewijs leveren maar dat tegenbewijs wordt zo goed als onmogelijk als er een degelijk schriftelijk voorbehoud is gemaakt als hierboven omschreven.

1 Ten onrechte anders: Hof Leeuwarden 24 juli 2012, ECLI:NL:GHLEE:2012:BX2677, S&S 2013, 24, door mij kritisch besproken in de *Beursbengel*, nr. 824, mei 2013, p. 31.

2 Het beste kan een dergelijke e-mail met ontvangstbevestiging worden gestuurd om later gedoe te vermijden dat de vervoerder zegt de e-mail niet ontvangen te hebben.

Artikel 15

Totaal verlies

Het kan gebeuren dat de vervoerder pas 's avonds arriveert bij de geadresseerde en de chauffeur besluit de vervoerde goederen op het terrein van die geadresseerde achter te laten zonder dat de AVC-vrachtbrief voor ontvangst wordt afgetekend. De volgende ochtend belt die geadresseerde met de vraag wanneer de betreffende goederen komen.

Nu de vrachtbrief niet voor ontvangst is afgetekend rust op de vervoerder de bewijslast dat hij die goederen toch heeft afgeleverd.

De vervoerder moet bewijzen dat de goederen fysiek zijn neergezet op het terrein of in de open loods van de geadresseerde. Maar belangrijker is dat de afzender en daarmee ook de geadresseerde ermee heeft ingestemd dat de goederen op deze wijze mochten worden achtergelaten bij de geadresseerde zonder dat de vrachtbrief voor ontvangst wordt afgetekend. Immers, aflevering moet berusten op wilsovereenstemming; zie uitgebreid over aflevering bij art. 9 lid 2 'Aflevering'. Afzender en vervoerder moeten uitdrukkelijk zijn overeengekomen dat de vervoerder de goederen mag neerzetten bij de geadresseerde zonder dat de vrachtbrief wordt afgetekend. Is die afspraak er niet, dan heeft de vervoerder juridisch gezien nog niet afgeleverd en is hij aansprakelijk voor het totaal verlies van de goederen. De claimgerechtigde kan in principe volstaan met de verklaring dat de geadresseerde niets ontvangen heeft.

Zijn de afzender en de vervoerder wel overeengekomen dat de vervoerder de goederen mag afleveren zonder dat de vrachtbrief wordt afgetekend (bijvoorbeeld 's nachts afleveren van medicijnen in apothekerkluisjes), dan zal de claimgerechtigde ("Wie stelt moet bewijzen") meer gefundeerd dan met een simpele verklaring van één werknemer moeten bewijzen dat bij het 's ochtends openmaken van het kluisje er geen medicijnen in zaten. Bijvoorbeeld door middel van een bewakingsvideo aantonen dat de vrachtwagen die nacht niet zijn terrein is opgereden.¹

Samenvattend: afleveren zonder dat de vrachtbrief wordt afgetekend kan partijen bij een geclaimd totaal verlies van de goederen voor grote bewijsproblemen stellen. Met name wordt het voor de ladingbelanghebbende lastig als er afspraken zijn gemaakt dat er zonder aftekenen van de vrachtbrief mag worden afgeleverd.

1 Zie over het belang van het laten aftekenen van de vrachtbrief of het verkrijgen van een ontvangstbevestiging Hoge Raad 17 februari 2012, ECLI:NL:HR:2012:BT8464, NJ 2012, 289 m. nt. K.F. Haak, S&S 2012, 604 'Stainalloy/Tele Tegelen', besproken bij art. 9 lid 2 'Aflevering'.

De vervoerder krijgt het daarentegen veel moeilijker als er geen afspraak over afleveren zonder aftekenen is gemaakt. De vervoerder moet tegenbewijs leveren dat hij de goederen wel fysiek heeft achtergelaten bij de geadresseerde en hij moet bewijzen dat de geadresseerde uitdrukkelijk of stilzwijgend ermee heeft ingestemd dat de goederen bij de geadresseerde werden achtergelaten zonder dat de vrachtbrief behoefde te worden afgetekend.

Artikel 15 lid 2 – Schade of verlies niet uiterlijk zichtbaar

*Voorbehoud
binnen één week*

Is de schade of het tekort (manco) niet uiterlijk zichtbaar (het objectieve oordeel van een geadresseerde zal hierover beslissend zijn) dan dient de geadresseerde, als er toch inwendige schade of een tekort (één doos ontbreekt in het midden van een gesealde pallet met twintig dozen) blijkt te zijn, binnen één week alsnog een schriftelijk voorbehoud te maken. Laat de geadresseerde dit na, dan mag de claimgerechtigde ook nadien nog zijn schade of tekort stellen en bewijzen, maar met name bij een tekort wordt dat zo goed als onmogelijk. De kans dat het tekort bij de geadresseerde is ontstaan neemt met de dag exponentieel toe.

Artikel 15 lid 3 – Vertraging

Vertraging

Dit derde lid is in de AVC 2002 toegevoegd; het stond niet in eerdere versies van de AVC. De reden daarvoor is dat in art. 9 lid 3 'Zonder vertraging vervoeren' de verplichting voor de vervoerder is opgenomen dat hij de goederen binnen een redelijke termijn of binnen de schriftelijk overeengekomen termijn moet afleveren. Doet hij dat niet dan is hij in principe aansprakelijk voor de daaruit voortvloeiende schade. Die schade is overigens beperkt tot eenmaal de vracht (niet binnen een redelijke termijn afleveren) of tot tweemaal de vracht (niet binnen de overeengekomen termijn afleveren). Zie voor dit alles bij art. 1 lid 7 'Vertragingsschade', art. 9 lid 3 'Zonder vertraging vervoeren', art. 10 lid 1 'Vertraging' en art. 13 lid 3 'Eenmaal de vracht'.

Vanwege die nieuwe aansprakelijkheid voor vertragingsschade schrijft dit derde lid voor dat de geadresseerde binnen één week na de vertraagde aflevering daarover een schriftelijk voorbehoud maakt. Maakt hij dat voorbehoud niet dan wordt de vervoerder geacht zonder vertraging te hebben afgeleverd. De claimgerechtigde mag echter nog wel bewijs leveren dat de goederen wel degelijk met vertraging waren afgeleverd. In de praktijk zal dat niet al te moeilijk zijn als hij op het moment van aflevering de vrachtbrief (het bewijs van aflevering dat voor de vervoerder is bestemd) heeft ondertekend

Artikel 15

en meer in het bijzonder van een datum heeft voorzien. Maar het is natuurlijk veel beter om even op die vrachtbrief (bewijs van aflevering) aan te tekenen dat er sprake is van vertraging in de aflevering zeker als er sprake was van een overeengekomen termijn van aflevering.

Anders bij CMR

Volgens art. 30 lid 3 CMR moet er bij vertraging binnen 21 dagen schriftelijk bij de vervoerder geprotesteerd worden. Gebeurt dat niet dan vervalt het recht op schadevergoeding bij vertraging. Het is dan niet meer een kwestie van verdeling van de bewijslast, maar van al dan niet verval van het vorderingsrecht bij vertragingsschade.